

Yttrandefinala stigtoner i sydsvenska och vad de avslöjar om tvåtoppigheten i den sydsvenska tonaccenten

Sara Myrberg

Språk- och litteraturcentrum (SOL), Lunds universitet

I denna presentation argumenterar jag för att frekvensen av yttrandefinala stigningar i tre sydsvenska dialekter (Laholm, Hässleholm, Sjöbo) reflekterar dessa dialekters placering på ett så kallat *kontinuum mellan en- och tvåtoppighet* (Myrberg 2022).

I tidigare dialekttypologiska beskrivningar har man delat upp dialekter i *entoppiga* och *tvåtoppiga* (Gårding 1977, Bruce 2007, Riad 2018). Skillnaden har antagits vara binär, och inga dialekter har beskrivits som mellanformer. Myrberg (2022) argumenterar dock för att sydsvenska utgör just en mellanform mellan en entoppig och en tvåtoppig dialekt, och att distinktionen mellan en- och tvåtoppiga system därför ska ses som ett kontinuum. Sydsvenska är ofta entoppig yttrandefinalt, men uppvisar tvåtoppighet yttrandemedialt. När en andra tontopp uppträder i sydsvenska är den mycket sent realiserad, ofta flera stavelser till höger om den första tontoppen. Därmed liknar den sydsvenska tvåtoppigheten östnorskans och västsvenskans tvåtoppighet, men skiljer sig från centralsvenskans (Bruce 2007, Riad 2018).

I den här presentationen visar jag data från nio talare från Laholm, Hässleholm och Sjöbo. Talarna läser sammanlagt 1080 frågor och påståenden. I varje yttrande analyseras den yttrandefinala tonen med hjälp av *Prosogram* (Mertens 2020) och en automatisk aligner (Young 2019). Resultaten visar att talarna från Laholm (längst norrut) och Hässleholm har signifikant fler yttrandefinala stigningar än talarna från Sjöbo (längst söderut).

Jag argumenterar för att de yttrandefinala stigningarna i dessa tre dialekter ska analyseras som rester av en tvåtoppig tonaccentkontur, och att den högre andelen yttrandefinala stigtoner i Laholm och Hässleholm visar att dessa två dialekter placerar sig närmre tvåtoppighet än Sjöbodialekten.

Referenser

- Boersma, Paul and David Weenink (2020). Praat: doing phonetics by computer. [<http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>]
- Bruce, Gösta (2007). Components of a prosodic typology of Swedish intonation. I: T. Riad and C. Gussenhoven (red.) *Tones and tunes vol 1: Typological studies in word and sentence prosody*. Berlin: Mouton de Gruyter. 114–145.
- Gårding, Eva (1977). *The Scandinavian word accents*. Travaux de l'institut de linguistique de Lund 11. Lund: CWK Gleerup.
- Mertens, Piet (2020). *Prosogram user's guide*. [<https://sites.google.com/site/prosogram/home>]
- Myrberg, Sara (2022). Two-peakedness in South Swedish and the Scandinavian tone accent typology. I: H. Kubozono, J. Ito, A. Mester (red.) *Prosody and prosodic interfaces*. Oxford University Press.
- Riad, Tomas (2018). The phonological typology of North Germanic accent I: Phonological Typology (red.) Larry M. Hyman, Frans Plank, Berlin: Mouton de Gruyter, 2018. S. 341–388
- Young, Nathan (2019). *Rhythm in Late-modern Stockholm – Social stratification and stylistic variation in the speech of men (avhandling)*. Dept. of Linguistics, Queen Mary, University of London.